

ker pod kozelcem pragerhofškim se spet sledovi najdejo. Od Pragerhofa se je vlekla čez njivo in travnik, ki se imenuje „Gospodček“ in je lastnina g. farmeštra Pultskavskega, in tukaj je mogla stati nekdanja „Mutatio Pultavia“, ker se v okrožji farovških njiv in travnikov, kakor tudi njiv kmeta pultskavskega Pintarja, ostanki zidovja najdejo.

Jaz sem v družbi pultskavskega g. farmeštra V. Novaka, učenega domorodca in gorečega prijatla starinoslovnih znanost, to okrožje natanko pregledal. Ne samo zidovje, na katero kmeti pri oranji zadevajo, temoč tudi izkopani strešni cegli, železovje, svinec itd. poterjujejo, da je tukaj „Mutatio Pultavia“ stala. Tudi daljina XIII. M. P. od postaje Ragando govori za pultskavsko okolico.

Pultava je toraj stala dober četvert ure od dnešnje dolnje Pultskave. Ves svet te okolice je sama ravnica, toraj moja izpeljava imena Pultava = Ravnica verjetna.

Od Pultave je cesta se vlekla čez železno cesto in sicer pri prvi hišici železnocestnega stražnika, ktera stoji gori od pragerhofškega kolodvora, in odonod dalje po širokem petujskem polji med vesmi Stergonce in Šikole proti petujski predmestni vesi Bregu (Raan), kjer je večja stran starega Petovia stala.

Gosp. Knabl je tudi pri tej priložnosti preiskal pot od Celeje v Virunum skoz postaje: Upellae, Colatio in Juenna, in se prepričal, da cesta ni šla, kakor je Muhar terdil, skoz Frankolovo, Stranice, Vitanje, slov. Gradec, Preval itd., ampak čez Ločič, Gorenje (kraj reke Pake) kamor gosp. Knabl Upellae postavlja, Černo (Schwarzenbach), malo Černo, kjer „Colatio“ išče, v Junsko dolino, in odonod dalje proti Virunu.

Ob svojem času bodem obé cesti obširniše popisal. Za sadaj samo izgovorim željo, da bi kak domorodec iz Kranjskega prehodil svet od Idrije do Kranja in od Ogleja do Predila, da bi vendar znali odločiti lego postaj: Santicum, Tassinemetum, ad Silanos, Saloca, Larice itd. Meni se zmiraj pot od Aquileje v Virunum čez Predil naravniša in bližja dozdeva, kakor pa skoz Notranjsko (Idrijo, Škofjokloko, Kranj itd.) Gotovo se bodo še našli sledovi te ceste, kakor se še nahajajo sledovi cel-sko-petujske. Res je potovanje skoz doline, močvirne, goše, hribe itd. težavno, vendar ljubezen do svojega naroda in narodnega slovstva te težave vse veselo premaguje.

Davorin Terstenjak.

## Ogled po svetu.

### Kristijani v Turčii. (Dalje in konec.)

Spisal Matija Majar.

Na dokaz, kako neizrečeno milo i živo opevajo Serblji nesrečno bitvo na Kosovem polji, naj stoji tukaj pesem od Kosovske deklice (iz 2. knjige serbskih narodnih pesem Vuka Štefanoviča na str. 315.) poslovenjena v 2. listu Slovenije 1848.

### Kosovska deklica.

(Serbska narodna pesem poslovenil C.)

Rano vstane Kosovka deklica  
Rano vstane v jutro v nedeljo,  
U nedeljo, pred ko solnce sije.  
Si zasučje prebele rokavce,  
Si zasučje jih do belih lahti.  
Vzame bel'ga kruha si na rame.  
U roké pa dvoje verčev zlatih.  
Nese hladne v enemu vodice.  
V drugemu pa rumenega vinca:  
Ona ide na Kosovo ravno,  
Pa se seča po razboji mlada.  
Po razboji čestitega kneza.  
Preobrača po kervi junake;  
Kog' junaka u življenji najde,  
Ga umiva s prehladno vodico,  
Mu podaja vinca rumenega,  
In pa z belim okrepčava hlebom!  
Jo namera bla je namerila

Na junaka Orloviča Pavla,  
Mlad'ga zastavnika knezovega.  
In njega je najšla v življenji.  
Desna mu je roka odsečena  
In pa leva noga do kolena.  
Ga premikva iz te mnoge kervce.  
In izpira s prehladno vodico,  
Okrepčava z vincom ga rumenim  
In zalaga tudi z belim hlebcom.  
Ko junaku serce zaigrava,  
Spregovarja Orlovič ji Pavle:  
„Sestra draga, Kosovka deklica!  
„Kakšna ti je tolika nesreča,  
„Da premetaš po kervi junake?  
„Koga išeš po razboji mlada?  
„Ali brata, ali pa bratranca?  
„Al' sirota starega očeta?  
Odgovarja Kosovka deklica:

„Dragi brate, junak mi neznani!  
„Jaz od rodu nikogar ne išem.  
„Brata ne in tudi ne bratranca  
„Ne sirota starega očeta:  
„Se li spomniš junak mi neznani!  
„Ko pri krasni Samoderže cerkvi  
„Obhajali Lazarja so vojsko  
„Tri nedelje trideset menihov?  
„Vsa je vojska obhajilo vzela,  
„Nar poslednjič tri vojvodi bojni:  
„Eden bil je Milošu vojvoda,  
„Drugi bil je Kosančič Ivane,  
„Ino tretji Toplica Milane.  
„Jaz sem ondi ravno bla na pragu,  
„Ko gre mimo vojvoda Milošu,  
„Krasen junak ti je bil na svetu,  
„Sablca se mu po cesti vleče,  
„Svilna kapa, okovano perje,  
„Na junaku pisano odelo,  
„Okol' vratú rutica je svilna,  
„Ozre se ino pogleda na me,  
„Raz se dene pisano odelo,  
„Raz se dene, pa ga meni dade:  
„Na deklica pisano odelo.  
„Da po njem se na me boš

spomnila,  
„Glej ti idem poginiti, duša.  
„U taboru čestitega kneza,  
„Moli Boga, draga duša moja.  
„Da se zdravo iz tabora vernem,  
„Tudi tebe dobra sreča najde,  
„Te čem vzeti za Milana svoj'ga  
„In ti hočem kum venčani biti“.  
„Za njim pride Kosančič Ivane.  
„Krasen junak ti je bil na svetu  
„Sablca se mu po cesti vleče,  
„Svilna kapa, okovano perje,  
„Na junaku pisano odelo  
„Okol' vratú rutica je svilna,  
„Na roci pa perstan pozlačeni.  
„Ozre se ino pogleda na me,  
„Z roke sname perstan pozlačeni.  
„Z roke sname, pa ga meni dade:  
„Na deklica, perstan pozlačeni.  
„Da po njem se na me boš

„Glej ti idem poginiti, duša.  
„U taboru čestitega kneza,  
„Moli Boga moja duša draga,  
„Da se zdravo vernem iz tabora,  
„Tudi tebe dobra sreča najde,  
„Te čem vzeti za Milana svoj'ga,  
„In ti hočem ročni dever biti“.  
„Za njim dojde Toplica Milane,  
„Krasen junak ti je bil na svetu,  
„Sablca se mu po cesti vleče,  
„Svilna kapa, okovano perje,  
„Na junaku pisano odelo.  
„Okol' vratú rutica je svilna  
„Na roci je ogrinjalo zlato  
„Z roke dene, pa ga meni dade:  
„Na deklica ogrinjalo zlato  
„Da po njem na me se boš

spomnila.  
„Glej ti idem poginiti, duša.  
„U taboru čestitega kneza,  
„Moli Boga moja duša draga,  
„Da se zdravo iz tabora vernem,  
„Tebe, duša, dobra sreča najde,  
„Vzamem tebe za nevesto  
verno“.  
„In odšli so tri vojvodi bojni,  
„Njih jaz danas po razboji išem“.  
Al' ji reče Orloviču Pavle:  
„Sestra draga, Kosovka deklica!  
„Vidiš, duša, tiste kopja bojne  
„Kjer narviši so in nargostej,  
„Ondi padlo kervce je junačke  
„Konju dobrem noter do stremena  
„In junaku do svilnega pasa,  
„Ondi so vsi trije poginili.  
„Rajši verni se do bel'ga dvora  
„Ne kervavi krila in rokava“.  
Vdró se solze ji na belo lice,  
Ona verne se do bel'ga dvora  
Jokaje se iz belega gerla:  
„Vsmil' se Bogu, velika nesreča!  
„Da se, vboga, za zelen bor  
primem,  
„Tudi on bi zelen se posušil“.

Serbski narod ima več pesem prekrasnih o boji Kosovskem; prekrasna je tudi tista: Car Lazar i Carica Milica, na strani 288, pa na strani 324: Obretenije glave kneza Lazara.

Telo Lazarjevo so izkopali iz zemlje po dveh letih i 8 mesecih i ga prenesli v samostan Ravanico v Serbii i odtod pozneje v Ravanico v Sremu, kjer še den denešnji leži.

Posledice Kosovske bitve so bile strašne za ves narod serbski, za ves poluotok balkanski, za Bulgare, Horvate, za Slovence i v obče za celo kristjanstvo.

## Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Gradca 26. augusta. F. Danes že se je pričel jenski sejm, kateri je druge leta še le 1. septembra, letos pa pred bil zastran prihoda Nju veličanstev presv. cesarja in cesarice. Zato pa se je sejm letos poprej pričel, da tiste nemarne in ognja zlo nevarne sejmske kolibe ne bojo več ob nazočnosti Nju veličanstev na velikem tergu in gosposkih ulicah stale in vozovom in memogredočim na poti, kar je naj večja nevarnost in napaka našega mesta. Za gotovo tudi zamoremo vsem ptujim trgovcem povedati, da je mestni magistrat z dovoljenjem deželnega poglavarstva zaukazal, da sejmišče že ob prihodnji pomladi ne bode v mestu, ampak v predmestji Lend, kjer je dovelj prostora in tudi v kaki nesreči ognja lesene kolibe ne bodo tako nevarne kakor doslej. Tudi misli mestni magistrat sčasoma vse lesene lope odpraviti, — tako ukaz velevala. Kako se bo pa to zgodilo, je vsem Gradčanom še zastavica. — Za sprejetje Nju veličanstev se velike priprave delajo, med kterimi je tudi prosto streljanje v tarčo v našem strelišču, za katero so štaj. deželni stanovi 100 zlatov (cekinov) za naj bolje strelce namenili. Radovedni smo tudi, kako se bo družba gazne



svečave ohnesla, in ali bodo gazne svetilnice bolje in lepše svetile kakor doslej, — čeravno je pri nas gazna svečava dražja kakor v drugih mestih, kjer jo že imajo. Zakaj to? — ne vemo. — Vreme za terto je precej ugodno, le nekoliko dni zjutraj sever piše, kar nogradnike enmalo skerbí. Čespej bo pri nas letos dokaj, jabelk pa malo, teppek v naši okolici ni celó nič. — Od neviht in hudega vremena se letos veliko sliši; mnogokrat je že trešilo in v več krajih gorelo. — Od prihodnjih slovesnost bomo ob svojem času kaj več povedali.

**Iz Celja 30. aug.** Priobčil sem Vam nedavno važno novico, da železna tir med Koroško in Štajarske kronovino se ima napraviti med Celjem in Celovcem; razglasila se je pa te dni še važniša govorica, da železnica iz Kaniže na Ogerskem ne bo vtekala se v Poljčane na Štajarskem, ampak da bo narejena iz Kaniže memo Čakovca in Varaždina do Štajarske meje, le-to prestopivši pride pa memo Rogatca poleg Slatine (Kisle vode) naravnost v Celje. Ali je kaj in koliko gotovega na tej govorici, ne vemo; to pa vémo, in vedó menda tudi v Beču visoke ministerstva, da ta pot bi bila zares najkrajša in najpripravišja za prihodnjo tretjo železnico v Celje. Velike premembe se utegnejo gotovo goditi po Celji in okolici njegovi, ko tudi od plodovitne Madžarije orjaški parokonj prisopiha do savinske obali.

J. Š.

**Iz Loža na Notrajskem (Konec.)** Sadjja je zunaj tepk prav malo pri nas, le na nekterih vertih se ga nekoliko vidi. Česinj je bilo še precej letos, imamo pa le drobnice, kakor nam jih ljuba mati narava posili. Zato pa ne rastejo samo po vertih, temoč tudi po gmajnah se jih dovolj nahaja (za požlajenje se pa nobeden ne zmeni) in jih tudi kdor hoče obero. Ker nimajo pravih gospodarjev, se plazijo po njih vsi sploh, stari in mladi, zato se pa tudi dosti nesreč pripetí, da marsikteri na tla zderčí; letos se jih je petero dobro početertalo; eno dekle si je nogo zlomilo, en fant pri 22 letih pa se je do smerti ubil; pa kaj? — le ob nedeljah. Žalostno je pri nas, da se ljudje tako malo menijo za sadjorejo, deslih je po vertih in gmajnah dosti prostora. Če kdo popraša: „zakaj si ne oskerblujete vertov z več sadjem?“ je odgovor: „kaj bom sadil ali cepil, saj otroci vse nezrelo doli zderejo“. Se vé, ni čuda, da se otrok polno okoli po tratah brez vsega dela valja, — nekaj morajo početi. Ko bi se pa skerbno v šolo pošiljali, sadje pa boljše oskerbovalo, gotovo bi bolj mir imelo, in tudi več bi ga bilo in žlahnejšega, ako bi se otroci tudi v šoli učili ga cepiti. Naj bi ga veliko bilo, gotovo bi otroci tako ne zijali po njem. Pri nas je kaj ugoden kraj za sadje, posebno za tepke; redko leto je, da bi jih nič ne bilo; zato naj bi se jih prav obilo nasadilo, ker imajo pred otroci in drugimi ljudmi bolj mir. Dokler niso vležane, niso dobre, toraj se te baže sad gotov še pod ključ spravi; potem pa so mehke ali posušene kaj dobre za vžitek. Koliko so že „Novice“ zavolj sadja govorile, priporočevale in ponavljale, pa — moram reči, Bogu bodi potoženo! pri nas smo še deleč deleč zad s sadjorejo. Železna cesta se bliža, — kar bi ga domá ne povžili, bi se ga v Terst ali v Ljubljano lahko prodalo. Od nas kaj rado ženstvo v Terst hodi, in gredó po dvé tri ure deleč v gojzd jagode ali pa rudeče moline nabirat, da jih v Terst nesejo. Ne rečem, da se kakih par krajcarjev za-nje ne dobí, posebno letos z molinami, ko jih od drugod sem kupovat pridejo, in jih več centov unajni in domači v Terst zvozijo, kjer menda neko prijetno vino pa tudi jesih iz njih delajo. Pametnejše bi pa bilo, ako bi se domá na vertu gotovo sadje poberalo in v Terst nosilo ali vozilo, da bi ne bilo treba ob nedeljah in praznikih si po germovji oblačila tergati. Mislim pa, da bo železnica marsikteremu kmetovavcu oči odperla. Gojzdni zaslužki pri nas grejo jako rakovo pot, toraj se bodo mogli sadjorejo in poljedelstva bolje poprijeti.

Jak. Janežič.

## Novičar iz raznih krajev.

K blagoslovenju nove, naj imenitnejše ogerske stolne cerkve Ostrogonske, ki je bilo preteklo nedeljo, so se cesar podali v saboto; tudi mnogo nadvojvodov, ministrov, škofov in družih imenitnih mož je k tej slovesnosti v Ostrogon (Gran) šlo. Danes popoldne pa pričakujejo Nj. velič. presv. cesarja in cesarico že v Celovcu. Kakor dunajski časniki pravijo, bi utegnili cesar dovoljenje za napravo koroške železnice iz Belaka v Celje sedaj v Celovcu podpisati, ker je ministerstvo in višje armadno poveljstvo svoje mnenje za napravo te železnice že cesarju predložilo. — Unidan smo po govoricah dunajskih časnikov povedali, da nova občinska (srenjska) postava in postava za deželno namestništvo imate kmali oklicane biti; sedaj se pa spet za gotovo sliši, da osnova omenjenih postav je sicer gotova, da bote pa še skozi več rok v prevdarek šle, in da to leto se še ne bote razglasile. — Tudi unidan, ko je bilo od preskušinj za učnike gimnazijalnih šol govorjenje, so dunajski časniki pisali, da bojo razun mnogih drugih naukov izpraševani le iz jezika in jezikoslovja nemškega; to ni res; izpraševanje bo zraven nemškega jezika in jezikoslovja tudi obsegalo še drugi jezik, ki se v deželi govori. — V Pragi in na Dunaji se delajo velike priprave za zборе kmetovavcev, naravoslovcev in zdravnikov, ki bojo ta mesec v imenovanih mestih; sliši se, da v vsako teh dvéh mest se je napovedalo že čez 3000 mož, ki se bojo vdeležili omenjenih zborov. Kdor ne more sam v Prago ali na Dunaj, bo saj rad kaj slišal od pomenkov v slavnih zborih; „Novice“ bojo zatega voljo že povedale svojim bravcem važniše stvari berž ko jih bojo zvedile. — Na političkem polji so te dni sledeče imenitniše novice: Kraljica španjska je razpustila národno stražo in je ne bo več pripustila. Pravijo, da v Bajoni na Francozkem se je združil zbor španjskih generalov, poslancov razpušenega državnega zbora in družih protivnikov sedanje španjske vlade, ki so počeli priprave delati za novo prekucijo na Španjskem, kjer, kakor skušnje učé, so prekucije že tridesetletna navada. — Francozi spet veliko govoré od bolehanja cesarja Napoleona; vendar terdijo drugi, da je to le prazna govorica. — Razglas kneza černogorskega od 14. preteklega mesca kliče vse Černogorce domú, kateri sedaj živijo v ptujih deželah; kdor se ne verne do konca t. m., zgubi vse pravice černogorskega državljana in pride ob premoženje; okoli 4000 so jih našteali, ki živijo zunaj svoje domovine; naj več — čez dvé tretjini — jih je v Carigradu. Tudi nakupuje černogorska vlada mnogo orožja in strelíva, ker se iznova bojí, da bi je Turki ne napadli. — Ker je že 25. dan p. m. car rusovski svoj slovesni vhod obhajal v Moskvo, se bo skozi 8 dni za kronanje pripravljaval s pobožnimi vajami. — Sv. oče papež želí v vsaki sedmerih eparhij na Rusovskem škofijo napraviti. Po vladnem številu od 11. dec. 1848 živí na Rusovskem blizo 3 milijone katoliških kristijanov. — Ponoči od 21. do 22. preteklega mesca je bil v Algieru v 4 francozkih mestih hud potres; v Filepevili je zvonik se poderl; k sreči pa ni nihče ob življenje prišel. — Iz Mora na Ogerskem se piše posebno sadjorejcem zanimiva novica, da na vertu ondašnjega apotekarja H. je precej stara jablana, na kateri je letos naravnost iz debla zrastlo več jabelk. Po tem takem je moglo deblo samo cvetje pognati, zakaj jabelka visijo na receljnih, ki so komaj pavec dolgi.

**Srednja cena vagana (dvamernika) žita. V Ljubljani 30. aug.**  
pšenice domače 5 fl. 12. banaške 5 fl. 58. turšice — fl. —  
— soršice — fl. — — reži 3 fl. 2. ječmena 2 fl. 50. — prosa.  
2 fl. 40 — ajde 2 fl. 40. — ovs 1 fl. 50. V Krajnu 1. septem.  
pšenice domače 5 fl. 30. — banaške 5 fl. 50. — turšice 3 fl. 22.  
— soršice — fl. — reži — 3 fl. 20.; — ječmena 2 fl. 57. —  
prosa 3 fl. 6. — ajde 3 fl. 20. — ovs 1 fl. 45.